

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Менеджмент»
вибіркових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
15.08.2022 № 1

Розробники: старший викладач циклової комісії економіки та управління,
к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.

Рецензенти:

1. Старший викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.
2. Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування Кременчуцького інституту ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», к.е.н., доцент Єфременко А.Г.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вибіркової навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти («Облік і аудит» зі спеціальності 071 Облік і оподаткування).

Менеджмент – це процес планування, організації, приведення в дію та контроль організації з метою досягнення координації людських, фінансових, природних і технічних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань.

Навчальна дисципліна «Менеджмент» - це одна із варіативних професійно-орієнтованих дисциплін підготовки бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент» є відносини які виникають в умовах ринкової економіки при управлінні діяльністю підприємством (організацією, фірмою).

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна вивчається на основі базової загальнооекономічної та правової підготовки студентів, міждисциплінарні зв'язки: ґрунтується на знаннях, отриманих під час вивчення таких навчальних дисциплін, «Економіка підприємства», «Основи економічної теорії», «Історія економіки та економічної думки»;; забезпечує базу для засвоєння матеріалу з навчальних дисциплін «Маркетинг», «Ризикологія», «Міжнародна економіка», «Облік у банках».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Поняття та сутність менеджменту
2. Історія розвитку менеджменту
3. Основи теорії прийняття управлінських рішень
4. Планування як функція менеджменту
5. Організація як функція менеджменту
6. Мотивація як функція менеджменту
7. Контроль як функція менеджменту
8. Керівництво та лідерство
9. Менеджмент в умовах кризових ситуацій
10. Інформація і комунікації у менеджменті
11. Маркетинг в системі управління організацією
12. Самоменеджмент

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент» полягає у формуванні системи базових знань у сфері менеджменту, розуміння концептуальних засад системного управління організаціями, набуття вмінь розробки і прийняття управлінських рішень; опанування основними

положеннями менеджменту як науки та практичної діяльності підприємства, спрямованими на підвищення ефективності роботи фірм з різними формами власності.

- Для досягнення цієї мети при вивченні зазначеної дисципліни необхідно:
- усвідомити характерні особливості, зміст, основні складові, принципи і методи підготовки фахівців з менеджменту;
  - охарактеризувати комплекс дисциплін, які в сучасних умовах входять до системи підготовки менеджерів;
  - набути основних навичок управління та стилю господарської поведінки;
  - визначити місце менеджменту на підприємствах (організаціях, фірмах) та в системі управлінських та економічних знань.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Менеджмент» вивчення основних категорій науки управління, функцій управління, методів використання базових інструментів управління організаціями, вивчення впливу різних факторів на ефективність системи управління організацією

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- суть управлінської діяльності;
- основні категорії науки управління;
- історичні етапи становлення менеджменту як науки в Україні;
- основні представники шкіл менеджменту в Україні та їхній внесок у науковий світовий доробок;
- функції управління і процеси прийняття управлінських рішень;
- методи обґрунтування управлінських рішень;
- основні етапи підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- суть функції планування;
- види та структуру планів;
- основні класифікаційні ознаки при визначенні видів стратегії;
- чинники, які впливають на формування організаційної структури;
- роль організаційної структури у функціонуванні організації;
- критерії оптимальності організаційних структур;
- історичні та сучасні етапи в розвитку теорії мотивації;
- особливості та відмінності змістовних та процесійних теорій мотивації;
- суть теорії очікувань В. Врума;
- основні положення теорії ієрархії потреб А. Маслоу;
- особливості теорії мотивації Д. Мак Грегора;
- основні принципи формування системи матеріального стимулювання;
- визначення контролю та процесу контролю;
- етапи проведення контролю;

- особливості кожної фази процесу контролю;
- еволюція поглядів на лідерство та особистість в ефективному управлінні організацією;
- класифікація стилів керівництва;
- сутність, параметри і основні фактори кризи, фактори успіху подолання кризових ситуацій;
- суть та зміст інформаційного менеджменту;
- систему документування та організації роботи з документами;
- етапи документообігу як виду управлінської діяльності.

вміти:

- визначати сутність класичних підходів до управління;
- охарактеризувати основні властивості системи;
- визначати особливості сучасного етапу розвитку менеджменту для вітчизняних підприємств (організацій, фірм);
- визначати вид управлінського рішення і чинники, що впливають на його прийняття;
- визначати основні види управлінської діяльності при стратегічному плануванні;
- розробляти бізнес-план;
- визначати шляхи ефективної організації повноважень та перепони, які можуть виникнути;
- обґрунтувати необхідність удосконалення організаційних структур;
- визначати роль матеріального стимулювання в підвищенні ефективності функціонування організації;
- визначати необхідність проведення контролю;
- конкретизувати етапи контролю для кожного із видів діяльності організації (виробничої, маркетингової, управлінської, фінансової);
- оптимально застосовувати основні принципи спілкування з людьми;
- визначати особливості поведінки людей в конфліктних ситуаціях;
- визначати шляхи конструктивного вирішення конфліктів;
- класифікувати основні задачі інформаційного менеджменту;
- розробляти заходи щодо впровадження єдиної державної системи діловодства.

1.4. Форма підсумкового контролю (залік)

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредитів ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної

	науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-03	Здатність працювати в команді
	ЗК-13	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
Фахові компетентності (СК)	СК03	Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема №1 Поняття та сутність менеджменту

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та менеджмент. Рівні управління та сфери менеджменту. Закони і закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Характеристика принципів менеджменту та взаємозв'язок між ними. Визначення, сутність та класифікація методів управління.

Тема №2 Історія розвитку менеджменту

Історія розвитку управлінської науки у світі та в Україні. Класичні теорії менеджменту, їх зміст, особливості та сфера застосування. Характеристика сучасних підходів до управління організаціями.

Тема №3 Основи теорії прийняття управлінських рішень

Теоретичні основи прийняття управлінських рішень. Управлінські рішення в діяльності керівника. Характеристики управлінських рішень. Процес прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття рішень. Процес прийняття раціональних рішень в управлінні. Моделі та методи прийняття управлінських рішень. Ефективність управлінських рішень.

Тема №4 Планування як функція менеджменту

Сутність і зміст планування як функції менеджменту. Етапи процесу планування та їх характеристика. Загальна характеристика бізнес-планування. Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Життєвий цикл продукції.

Тема №5 Організація як функція менеджменту

Організація як функція управління. Організація взаємодії. Формування організаційних зв'язків. Організаційні структури управління. Проектування організаційних структур управління. Вибір організаційної структури. Удосконалення організаційних структур управління.

Тема №6 Мотивація як функція менеджменту

Еволюція поглядів на мотивацію. Еволюція теорій мотивації. Визначення мотивації. Теорії мотивації. Матеріальне стимулювання праці. Сучасні підходи до мотивації персоналу. Системи мотивації персоналу в країнах Західної Європи та в США.

Тема №7 Контроль як функція менеджменту

Еволюція поглядів на контролювання в управлінській діяльності. Визначення контролю. Процес контролю. Види управлінського контролювання. Визначення ефективності контролю.

Тема №8 Керівництво та лідерство

Поняття стилю керівництва та стилю управління. Класифікація стилів. Сучасні підходи до визначення ефективності стилів керівництва. Еволюція поглядів на лідерство та особистість в ефективному управлінні. Особливості спілкування з людьми, що мають складний характер.

Тема №9 Менеджмент в умовах кризових ситуацій

Поняття, характерні ознаки та класифікація кризових ситуацій. Управління конфліктами в трудових колективах.

Тема №10 Інформація і комунікації у менеджменті

Інформація, її види та роль в менеджменті. Поняття і характеристики комунікацій. Комунікаційний процес та його організація.

Тема №11 Ефективність управління

Зміст категорії “ефективність управління”. Концепції визначення ефективності управління. Підходи до оцінки ефективності управління. Напрямки підвищення ефективності управлінської праці.

Тема №12 Самоменеджмент

Організація праці менеджера. Техніка самоменеджменту. Плани робочого часу та їх характеристика. Документування управлінської діяльності.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Анісімова Л.А., Жилінська О.І. Менеджмент: практикум. Видання друге. Навч. посіб. К.: 2018. 237 с.
2. Свидрук І.І. Креативний менеджмент: навчальний посібник. / І.І. Свидрук, Ю.І. Осік – Алма-Ата: «Бастау», 2017. – 360 с.
3. Безус А.М. Менеджмент: навчальний посібник. К.: АМУ, 2015. 268 с.
4. Кондратюк Н.В. Менеджмент: практикум. Харків: ХНАУ, Смугаста типографія, 2016. 219 с.
5. Менеджмент : навч. посіб. / Муромець Н.Є., Мирошніченко Ю.В., Корсаков Д. О.; Харків. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. Харків: Мезіна В.В., 2017. 322 с.
6. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Марта Оліховська, Любов Лелик, Володимир Оліховський; Львів. ін-т приват. акціонер. т-ва "ВНЗ "Міжрегіон. Акад. упр. персоналом", Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів: Ліга-Прес, 2018. 370 с
7. Трут О. О. Теоретико-методологічні засади управління результативністю організації : монографія / О. О. Трут. – Львів : вид-во ЛТЕУ, 2018. – 420 с.
8. Управління бізнесом: [Навч.посібн]/ Т.І. Балановська, А.В. Троян - К.: НУБіП, 2019. - 401 с.
9. Управління організаційним розвитком підприємства: [Навч. посібн] / В. П. Горьовий, Ю.В. Біляк, М.О.Самофалова – К. : ЦП «Компринт», 2019. – 360с.
10. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Марта Оліховська, Любов Лелик, Володимир Оліховський; Львів. ін-т приват. акціонер. т-ва "ВНЗ "Міжрегіон. Акад. упр. персоналом", Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів: Ліга-Прес, 2018. 370 с.
11. Менеджмент: навч. посіб. для екон. спец. закл. вищ. освіти. [Н. С. Краснокутська та ін.]; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків: Друкарня Мадрид, 2019. 230 с.
12. Основи менеджменту. Теорія і практика: навч. посіб. [колективне видання]; за заг. редакція Г.Є. Мошека. Київ: Ліра-К, 2017. 527 с.
13. Управління персоналом : підручник / Шубалий О.М. [та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Шубалого О.М. ; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2018. 403 с.

14. Управління персоналом підприємства: навч. посіб. для студентів ВНЗ спец. "Менеджмент організацій і адміністрування" / О.М. Криворучко, Т.О. Водолажська; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. Харків: ХНАДУ, 2016. 200с.
15. Управління персоналом : підручник / [В.М. Данюк, А.М. Колот, Г.С. Суков та ін.] К.: КНЕУ: Краматорськ : НКМЗ, 2013. 666 с.
16. Менеджмент : навч. посіб. / Муромець Н.Є., Мирошніченко Ю.В., Корсаков Д. О.; Харків. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. Харків: Мезіна В.В., 2017. 322 с.
17. Управління персоналом підприємства: навч. посіб. для студентів ВНЗ спец. "Менеджмент організацій і адміністрування" / О.М. Криворучко, Т.О. Водолажська; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. Харків: ХНАДУ, 2016. 200с.
18. Управління бізнесом: [Навч. посібн]/ Т.І. Балановська, А.В. Троян - К.: НУБіП, 2019. - 401 с.
19. Управління персоналом: навч.-метод. посіб. / [уклад.: Дяків О.П., Островерхов В.М.]; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 287 с.
20. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Марта Оліховська, Любов Лелик, Володимир Оліховський; Львів. ін-т приват. акціонер. т-ва "ВНЗ "Міжрегіон. Акад. упр. персоналом", Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів: Ліга-Прес, 2018. 370 с.
21. Менеджмент: навч. посіб. для екон. спец. закл. вищ. освіти. [Н. С. Краснокутська та ін.]; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків: Друкарня Мадрид, 2019. 230 с.
22. Управління персоналом: підруч. для студентів ВНЗ / Л.М. Залюбінська, М.Л. Скорик; Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, Ін-т математики, економіки та механіки. Одеса: ОНУ, 2016 . Ч. 1. 2016. 250 с.

Додаткова література:

23. Шоробура І.М., Долинська О.О., Практикум з менеджменту: [посібник]. Хмельницький: Цюпак, 2017. 285 с.
24. Щєбліна І.О., Грибова Д.В., Основи менеджменту: навчальний посібник. Мелітополь: Вид. буд. Мелітоп. міськдрук, 2015. 479 с. Юрик Н.Є. Самоменеджмент : курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. 89 с.
25. Федоренко В.Г. Менеджмент: підручник: 3-тє вид., переробл. і доповн. К.: Алерта, 2015. 492 с.
26. Svydruk I. New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges: collective monograph / scientific edited by M. Bezpartochnyi // VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. – Sofia: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, 2020. – Vol. 2. – 317 p.
27. Козирєва О. В., Овсієнко О. В. Організація праці менеджера: навч. посіб. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. 203 с
28. Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 155 с.

29. Сорока П.М., Харченко В.В., Харченко Г.А. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією: [Навч.посібн]/ П.М. Сорока, В.В. Харченко, Г.А. Харченко. - К.: НУБіП, 2019. - 518 с.

30. Соціально-економічні аспекти управління розвитком та безпекою економічної системи України: колективна монографія / М. Ю. Барна, М. А. Кальницька, О. І. Клепанчук, І. О. Корчинський, Р. П. Підлипна, І. І. Свидрук, Б. Б. Семак, О. Г. Сидорчук, О. О. Трут, Ю. І. Турянський. — Львів : Вид-во ЛТЕУ, ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. — 502 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

31. <http://www.management.com.ua/qm.shtml> - концепція загального менеджменту якості.

32. <https://ekadrovik.mcfr.ua/>

33. <http://www.business-inform.net/main/>

34. <http://www.management.com.ua/>

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Питання для підсумкового контролю (заліку):

- 1 Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності.
- 2 Сутність категорій «управління» та менеджмент.
- 3 Рівні управління та сфери менеджменту.
- 4 Закони і закономірності менеджменту.
- 5 Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації.
- 6 Характеристика принципів менеджменту та взаємозв'язок між ними.
- 7 Визначення, сутність та класифікація методів управління.
- 8 Історія розвитку управлінської науки у світі та в Україні.
- 9 Класичні теорії менеджменту, їх зміст, особливості та сфера застосування.
- 10 Характеристика сучасних підходів до управління організаціями.
- 11 Теоретичні основи прийняття управлінських рішень.
- 12 Управлінські рішення в діяльності керівника.
- 13 Характеристика управлінських рішень.
- 14 Процес прийняття управлінських рішень.
- 15 Фактори, що впливають на процес прийняття рішень.
- 16 Процес прийняття раціональних рішень в управлінні.
- 17 Моделі та методи прийняття управлінських рішень.
- 18 Ефективність управлінських рішень.
- 19 Сутність і зміст планування як функції менеджменту.
- 20 Етапи процесу планування та їх характеристика.
- 21 Загальна характеристика бізнес-планування.

- 22 Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації.
- 23 Життєвий цикл продукції.
- 24 Організація як функція управління.
- 25 Організація взаємодії. Формування організаційних зв'язків.
- 26 Організаційні структури управління.
- 27 Проектування організаційних структур управління.
- 28 Вибір організаційної структури.
- 29 Удосконалення організаційних структур управління.
- 30 Еволюція поглядів на мотивацію. Еволюція теорій мотивації.
- 31 Визначення мотивації. Теорії мотивації.
- 32 Матеріальне стимулювання праці.
- 33 Сучасні підходи до мотивації персоналу.
- 34 Системи мотивації персоналу в країнах Західної Європи та в США.
- 35 Еволюція поглядів на контролювання в управлінській діяльності.
- 36 Визначення контролю. Процес контролю.
- 37 Види управлінського контролювання.
- 38 Визначення ефективності контролю.
- 39 Поняття стилю керівництва та стилю управління. Класифікація стилів.
- 40 Сучасні підходи до визначення ефективності стилів керівництва.
- 41 Еволюція поглядів на лідерство та особистість в ефективному управлінні.
- 42 Особливості спілкування з людьми, що мають складний характер.
- 43 Поняття, характерні ознаки та класифікація кризових ситуацій.
- 44 Управління конфліктами в трудових колективах.
- 45 Інформація, її види та роль в менеджменті.
- 46 Поняття і характеристики комунікацій.
- 47 Комунікаційний процес та його організація.
- 48 Маркетинг як складова управлінської діяльності.
- 49 Організація маркетингової діяльності в організаціях.
- 50 Стратегічне планування маркетингової діяльності.
- 51 Організація праці менеджера.
- 52 Техніка самоменеджменту.
- 53 Плани робочого часу та їх характеристика.
- 54 Документування управлінської діяльності.